

DEST KORTIRE JI ÇAV

(Edonîs , Mihemed Almaxût , Nîzar Qebanî , Unsî Elhac , Sûad Elsebah)

Werger: Ismaîl kose

Pêşgotin

-Edonîs di sala 1930 de ji dayik bûye ,ji malbatek belengaz û feqîr ji gundê –qesabîne .
piştî sêzde sala nih çû dibistanê ,lê li ser destê bavê xwe quran û hejmarek mezin ji helbestên
kilasîkî ê erebî ezber kiribûn .

-di buhara 1944 an helbestek welat parêzî ji helbestên xwe li ber serokê komara sûrî ê wê demê
xwend, û ew bû pêşneyazek gi derbasî dibistana firensî li tertûsê di be .

-di sala 1957 an koçkir libnanê wî û helbestvanê bi nav û deng yûsiv alxal kovara si,ir weşandin
,û evê kovarê piroblemek pir mezin di rewşa a erebî dilîst ,û di 1969an wî bi tena xwe kovara
(mewaqîf)weşand û ji sala 1981ê li ferensa

bi cî bûye ,di gelek kovara û rojnaman de nivîsandiye û hîn dinivîsîne .

-gelek xelat ê erebî û cîhanî sitendine.

-helbesta edonîs tucarî naweste , û nûjinî li cem wî ne tişteki arzane , nerînek nûye ji gerdûnê re .
pirtûkên wî wergerîne gelek zimanê cîhanê hin pirtûkê wî evin.

1-helbestên yekem -1954

2-kaxetin di babîsokê de -1958

3-şano û neynik -1968

4-eve navê min -1980

5-ebcediya diwem -1994

*****

Edonîs

1

carek din ji bê dengiya xwere bêj
bela ji xwendina tiştan ûmirovan
nesekine (ne raweste)

2

Fînîq firiya
Bajar di bin baskên xwede bir
Û hîn nehatite

3

Berî ronahiyê here
Pêre yan bi dûvre

4

Ji tariya yekemîn
Ronahiya yekemîn derket
Di destpêkê de ronahî bû

5

Xwe nasbik
Ah.....

Çilo kare bijî mirovekî
Xwe nasdike

6

riwê wê bê denge

û ji bilî ziman di canê wê de
nîne

7

av kaniyê xwe dixwe
û çem ava wan vedixwe

8

Ji sîka xwere bêj sipas ji tere
Ew a yekemîn biter hazir dibe
Û windaye yekemîne

9

kevirê bingehîne di mala tede
sorgoniye

10

Îro ê nizim dibe baye -babe
Û toz ew a bilind dibe

11

şeva me çû , nema
waye bi dû xwe de di herike

çemekî dirêje
çemekî ji ronahiyêye

12

herdû destên wî paqijîn
belkî ....
lê , berî her tiştî ma te naskiriye
gi du destên wî hene

13

nivîsadin ...
mal zaroka zayîna guhertinêye

14

laşekî mêt...
û romanek tirsonek
ew di civakê de
şanek ji şanê
genîbûnê û herifandinê ne

15

li ser baskan dipeyive
lê ji pêvî qeydan di peyvê wî de
nînin

16

jiyana min du hevokin
her yek dema xwe di rexna yêdin de
derbas dike

17

xwe dide nasîn ku şaire
lê lite dinere
bi mîxên xwe

18

ez û welatê xwe
di qeydekê dene
ezê çilo jê çuda bibim
û çilo ezê jê heznekim

19

şaşitîyên xwe di civînim
ne ji bo wan têxim bin palgeha
xwe de
lê ji bo wan li riya xwe belabikim
şaşitî jî vêketine
20

ronahî
ji nezanîbûna min matmayî ma
gava min jê pirsî
ewir çi di xwînin
21

di zanim gava di xwînim
di xwînim ji mirovekîre ew ezim
lê ji kêre di nivîsim
22

sed nanê gerim
nanekî tenê ji garis çênakin
23

şeva çû
xwestibû bi azadiyê xewnekê
bibîne
ji ber wilo nikarîbû raza
24

jiyanê ez tije birînkirim
lê ji wan derneket ji pêvî
baskan
25

carekê ...
min nerî
hat dîtî ji mirinê
ku ezman di kele û di fûre
26

carekê ....
di zarok tiya min de
min zuxurên çemê gundê me
kiribûn refikên biçûk
û giriyê kaniyan
di zingilê wê de di xwendin
27

carekê ....
mirovek li cem me dilovaniya xwe da
hevalên wî gotin
sitêrkek daket gora wî
ew bi xwer bir mala xwe
28

ku tu kêfxweş dibe
bi tazîbûna sitêrkan
di vê tu şevê li xweke
29

her roj
gula gulîstanê
cîrana me a xweşik di xwaze

ji bo destpêka hilma wê be

30

ti av laşê rojevê naşo

wek ava xewna

31

do şiyarbûm ...belawela bûm

di xewna de bûm

di xewnê de min dît

bajarên pir lê malek tinebû

malên pir lê odayek tinebû

odên pir lê textek tinebû

textên pir lê razan ne dibû

32

dibêje tu ji min hizdike

çima tu ji şaşitiyên min

hiznake

33

ê ku zanibe helbestê bixwîne

ew bixwe dibe helbest

34

berbang laşê wê dixemilîne

û laşê wê xemla şevê dike

35

bawerî jêr tine

ji pêvî di lîstika hizkirinê de

36

gul ji hewdê xwe derket

ji bo dîtina wê

ji pêvî takî ewran li newqa wê

mane roj jî tazî bû

di payizê de

wilo hizkirin dizê

li gundê ez jê hatime

37

destê wê di destê min deye

û em herdû xerîbin

emê herdû sibê bimrin

di nav ciyekê de

38

tu tac li dora serê min neman

ji hizkirina wê pêve

hizkirina wê gulê çilmisîne

39

jiyanê em birin cem xwe

em avêtin xefka bahozên xwe

û sînga xwe da pencereyên

rojên me

40

ciyê ku me himbêzkir

ma gelo bêrya me dike

41

roniya ku ji te neyê

tariyek dine
roka te
di laşê min de
şevêk dine
42

jiyanê ji min pirsikir
bi godê te min
bersiv da
43

gi babîsok ne bê cirba
tu şoreş di ezman de çenedibûn
44

eynê weke kaniyê be
digrî li kulê xwe nabêje
45

civakek ....
her kes têde
dirame û dinivîse û kardike
wek ew bi tena xwe
ronahiye
ji ber wilo dinere
ji pêvî tariyê nabîne
46

dîroka gi xwîn wê dinivîse
ne dîroke
xwîneke dine
47

hin civak nûjen hene
tişteke tê de lipêş nakeve
ji pêvî kevne peristiyê
48

ronahiya xwe dide
li her ciyê bela dike
tev wilo kêr nabe
pir dibe
49

pirtûkin....
dibe tu wan bi tiliyan tenê
bixwîne
50

mirin ewe
ku tu bimîne wek xwe
neyê guhertin
51

ne jiyan a kine
mirov ew ê kine
52

şev li ser palgeha min
raza
lê di şiyar bûna min de
53

bi çî zimanî – habîl

bi – qabîlre peyivî

54

çilo welat wê mezin be

bi mirovekî biçûk

55

her tişt

mere kare wan ji hev çêke

ji pêvî azadiyê

56

gava dixwazim derkevim

cem ronahiyê

di sîka xwe de dimeşim

57

xurt bûna min a mezin

di vê heryê deye

a ku sorgun nabe

û a ez jê çêbûme

58

ma birra bi qirka jêkirî

serê wekheviyê bilind dibe

59

civakek

her kes têde ban xwe

dike

60

dinivîsim

ne ji bo rastiyê bidim pêş

lê ji bo ez fêrî

lêgerîna wê bibim

61

hin kes wek gurane

yekî qebûl nakin

ji pêvî gava wî dixwin

62

dîrok gogek ji agire

di nav çiyê min de

digindire

63

ku av ne ji avê be

diba zûde ji tîbûnê bimra

64

ew di xwedeye

tev ku lê bi cînebûye

65

jêre pir nasname hene

ji ber ku bajarekî wî tenê heye

azadî....

66

xurtiya zarokatya te ew

dihêle tu karibe

raji kalîtya xwe

67

dem....

di civaka erebî de bê kare

68

gîha serê xwe dadixe

li ber bahozê

lê bawer nake tucarî

bi tiştê di bêje

69

tazîbûn ewe

ku ez te li xwekim

70

min laşê xwe nivîsand

ji riwê laşê tere

û laşê te dinivîsim ji riwê

nivîsandinêre

71

hizkirin

mijandinek her time

72

li ser rojhilat pevçûnê dikin

û pirsgirêka di pêşiya wan de

rojavaye

73

şaşitî pesnekî dine

ji azadiyêre

74

destê wî xwelî rêşdikir

û karê pirîskên vêketî

jê di herikin

75

dawî...

ma serê te kare vegere ciyê xwe

76

ramanê wî bi tofin

lê di serê wî tenê de

77

di nivîse ...

wek ê tirî digvêşe

ne wek ê meyê vedixwe

78

ji dema me rastî çêkiriye

em nema ji pêvî şaşitiyan

nasdikin

79

erê

tu kare serê tinebûnê

ji ser milê hebûnê

bide alî

helbestekê palgehekê têx nav berawê û vî milê

80

îro....

rojavayî çê dike

rojhilatî pê di peyive
ê ereb dixwe û li çepika dixwe
81

qedexe kirina pirtûkê
wek qedexe kirina ...nane
...birçîbûne
82

rû ji mirinêre tune
ji ber wilo her kes
kare di riwê wêde bisekine
83

jiyan te bi xelkêre di civîne
lê min te bi ter dicivîne
84

welatê zevî û kargehê ...deste
wek ku çav welatê ...asoye
85

sîngek vekirî
lê ji sîngêre deng heyê
wek zimanekî vekirî
86

ji textê hizkirina wê
cîhana ku jê heznakim derket
87

ne destê wê
ne gavên wê
ê aso vedikin laşê wêye
88

serê wê baran û bahoze
lê laşê wê
deryên ji tîbûnêne
89

berê ez derbasî çemê hizkirinê
dibim
îro li ser ava wan dimeşim
90

ma ez ji sîka xwere bêjim
dest mede pirtûkê
silavê li gulê nek
pirtûk pirse û gul xwîne
91

ji nama hiznakim
vê westabûnê
ji hizkirina xwer naxwazim
ji gemiyek ji kaxetan
de herin
92

bi texmîna min
ku pêl nasnameye meyêye
93

eger tu çiqasî welat parêzbe
çilo tu kare xwe bike

ji welatekî

94

baweriya min bi hişê wî nayê

ew dibêje ...

ez fêrî her tiştî bûme

95

lê ji bo çî ,bi çî alîde diçim

ji pêvî qurbanan nabînim

96

carekê....

min peyvek girt

ji devê ewran

97

ji bo çî kurê mûqefeh

li ser siyasetê

bi zimanê lawiran peyivîye

ma bira mirov wek ersto

daye xwiyakirin

lawirekî siyasiye (konevan)

an ji bo tiştekdin

98

hin ji me di nîvîsînî

ne ji bo li pêşiya zimanê xwe

bimeşîn

lê ji bo xwe li piş veşêrin

99

pir xurtim

wilo hizdikim

û bingeha xurtiya min ewe

ku ez ji pêvî qrlistiyê

tê de nabînim

100

nezan tiya wî çiqas

mezine

firehe ji bo xak û ezman

101

carekê ...

tîpek nema di ebcediyêde

henekê xwe bi min nekir

ji ber tim û tim

min pîrsa demê ji şûreşê di kir

ji kuştîyan pîrsa şûreşa wan di kir

û zirneyekê di nav lêvê min de

jêre û ji wanre

distira

102

xurt bûna min a mezin

di vê heryê deye

a ku sogun nabe

û a ez jê çêbûme

103

rastî zivre

û derew şayikin
ji ber wilo em ereb
pirê caran
derewa ji rastiye çêtir di bînin
104
dem...

di civaka erebîde bê kare
lê xuya di be tev wilo
ew bi tena xwe a ku kardike
105

berfa...
ji ewrê hizkirinê di bare
ew min di şewitîne
106

ji min di xwaze
ez dûrtir herim
û ew dizane
ez li serê herifandinê me
ew kiye... û li kuye
107

bi hêvîme
ez yextina bi bînim
di xewnê de
ku perava bi dû xwe de dikişînin
108

xwe nas nekir
ji gava hizkir
ku mirinê rahiştiyê
di nav
destê xwe de
109

bi rastî
carna raman ji lawira di tirsin

(dawî)

*****

Mihemed Almaxût

-di sala 1934 an li bajarê selemiyê ji dayik bûye
-ew ji helbestvanê pêşîye ê ku helbesta erebî a nûjen ava kirye
-nivîsandinên maxût ne helbest tenê bû
-şano û roman û sînyaro û quncik rojnama jî di nivîsandin
-pirtûkên wî hatine wergerandin gelek zimana
-berî demekê hindik ku here ser dilovanya xwe di sala 2006 an de xelata hêja a sultan iwês
sitend

-ji pirtûkên wî
1-şîneyek di ronahiya heyvê de -1959
2-şahî ne karê mine -1970
3- odayek bi milyonê dîwaran -1960
4- kulîlkê nîsanê şano
5- hêlan roman -1993

1

jina ew ji minre xewne
ne dixwe..
ne vedixwe
ne radizê
lê diricife
xwe davêje himbêza min
şîpya disekine
wek şûrekî
ku di dawiya
hejandina xwe deye
ax...
kanî ew jinên erzan
ji keçên mey îşk û fedyok
yên goştê wan tarî û xweşikin
wek textekî ji baranê
wek textekî ji hêsir û baranê
mane...
qirşîk û avî û simaq
ji serê pêşîrê wan di fûrin
wek gava ji rehê xwîn di fûre
jin li wire
porê wê dirêj dibe
weke gîha
di bişkive ....di gincire
di hile û zer dibe
qurmên xwe
bi ser herdû milande berdide
pêşîr li wire nenase
avjene li nav zeviya
li ber te vedibe
wek ewrakî
wek ewrekî çûçîk wî
di qetînin
tu bi kud here
di vî ezmanê fireh de
dehl û kanî û baranî
zevî û bayê hênîk û şerefe
lê li vir
ji jinêre hilma xwînê
û bêhna serjêkirinê heye
memik li wir bi çûkin
wek gulê
li vir mezinin
wek serî
bi tena xwe be
li gundan
keça xwey fedyok
bibe piş kaniyê

bin darekê
bi destê xwe çîm û riwê wê
bişo
ciyakî ji giya û morîk
û bixçikên xwarinê
wê ji ter rade
û di nav destê te de
wê bircife heta sibê
bêyî ku çavê te têkeve
çavê wê

2

min jêre got
şamê ez tîme
got hêsrê xwe vexwe
min jêr got
şamê ez birçîme
got pêlava min bixwe

3

em qorzîkê mirîne
di ara kirina
jiyana nûde

4

li ser masakê rûniştin
ji qedehekê vexwarin
rojnamak bi hev re xwendin
û guhdarî li sitranekê kirin
û ahînek....
ahînek dirêj kişandin

5

ji havînê naxwazim
pêvî toza wê
ji çile pêvî sira bayê wê
ji payîzê pêvî tazî bûna wê
û ji buharê pêvî jiyana wê

6

newal û cîhokên zûha
bazdana hêdî di kin
li bin ewran

7

ma ez welatekim
hewcedarê sînorekîme
an sînorekî hewcedarê
welatekîme

8

çibkim...
pêlav firehe di nigê min de
û aso tengê li ser serê min

9

ji berê de kêfxweşî ne karê mine
lê ana dijminatî karê mine

10

pînosa xwe wek şûr paqij

dikin

ji ber ku ez li ser şerefê
dinivîsim

11

gog di destê min deye
û wê bi mîne di destê min de
ji bo ku ez nebim gog
di destê ti kesî de

12

kokê min
di pêlava min dene
û cê lê disekinim
û di bawîşkim
ew welatê mine

13

simbil bi baranê
hizkirin bi maçan
azadî bi xwînê
û helbest bi hêsrana
tên avdan

14

ey hinavê vala
lêvên tî
çavên bi hêsir
destê zirav
ji berxwedana xwe
dirêj bikin

15

ez hêdî hêdî çêdibim
wek ne xweşiya pîs
derman ji minre tineye

16

ey kuliyan birçî û lal
wek mîletê min
sinbilê min bêhêle
bi kêrî te nayên
sinbilê min
ji kaxeta ne

17

ey evsanên ebedî
ciyekî ji minre vekin
ji bo ku di nav nigê wede
razêm

18

helbestvaniya seîd eqil a matmayî
min naskir
û bi diranan ji ewran min sêvek
dicût

19

gava diya min çekê xwe
radixistin
û min alî wê dikir

li ser xênî
min roj naskir
û ji şerwalê kalikê xwe
ê raxistî li peravên çem
min yexta fînîqî naskir
20

heyv û rok û derya
û sitêrk û ciya û daristan
deynê min ê liwan .....dan
lê bej
hîn xwe dide viyalî wiyalî
ji bo tiştêkî nede
21

bûme di peyivim bêtir ku
dînivîsim
ey pênuşa qop
tê bimîne
di bin şiyarbûna min de
22

şûna tiliyê min li ser kaxetan
wek şûna gewdekî mirîye
an jî darek rakirî
li ser berfêye
23

her nêçîrvanek xelasbe
ji fetisandinê
û kerî ji guran
û gul ji zûhabûnê
û şoreşvan ji mirinê an ji
giftinê
divê limêja min hazirbe
ez firfirokek
ji incîla me
24

her tiştê dora min
ji min reye
û ji heqê mine
baran , berf , siraba , tîr ,
diran , nenûk
heval an dijmin
heta şiqama xurt li ser rûyê min
ez wê vena gerînim
25

tiştêk di vî welatî de
ji mir tine
ji pêvî qedeha vedixum
û bayê dikşînim
26

di her darekê de gulek
venabe
di her çilakî de ewrek nabare
di her seyranekê de

hevalek kêfê naxwaze
di her şevê qederê de
belengazek li kolanê
radizê
ne ji xwere ne ji xeyrî xwere
tiştêkî na xwaze

27

rojhilatek perçekirî
di xwazim li ser taştê
şoreşvanekî ne durist
di xwazim li ser firavînê
û jin qehpek tobedar
di xwazim li ser şivê
û payêzek veşartî
tim bi dû min de be

28

her di bare
newresêk li ser serê min difire
û şaxek li ser pêlava min
şin tê

29

gava ti xêzkên sor
di çî warî de derbaske
buhar dikeve bêrîka te

30

mamostayê dibistanê
tişt ne dîtin
di serê min de ji pêvî sipya
di pozê min de ji pêvî liçkê
di guhê min de ji pêvî qirêjê
di bin nenûkê min de ji pêvî gemarê
di cilê min de ji pêvî pîne û qulê nû
cejnek bi dû cejnekê de
û polîsan tişt ne dîtin
di bêrîkê min de ji pêvî qaşilên
bîhoka û navê dermanan
û tişt ne dîtin li dora qirika min
ji pêvî dîngeha dawî a ku ez
jê revyam

31

xwedayê min
destê min bigre
bibe cîhokekê ez jê vexum
bibe dîwarekî piştî xwe bidême
bibe goristanekê li nav kevirê wê
razê
zindanekê asê ku hilma welat
ji hesin û qamçiyê wê bêhin bikim
bibe bangêkê
ku bi nenûkê û helbestê û mereziya
rojên xwe
têde av jeniye bi kim

bibe neweşxanekê
ji bo textorê welidandinê
di qehfê min de lêxe
wek zarokê nû çêdibe
û lêxistinê pir bike
ez di kenim ji bê baweriya xwe
a zêde bi pêşerojê .

*****

Nîzar Qebanî

1
ji carekê pêve
ji ter nabêjim
ji te hezdikim
ji ber birûsk xwe dûbare nake

2
gava tu destê xwe
ji ser pirtûkên min rake
di bim helbestek
ji kaxeta

3
di kolanên şevê de
cî nemane
ku lê herim û bêm
çavê te
hemû firehiya şevê
birye

4
ji min namek hizkirinê
ji te namek hizkirinê
wê buhar çêbibe

5
hilma gulê zimanê wêye
ji ber wilo hewcedarê
ferhengê nabe

6
ji ber ku ez ji te hezdikim
di xwazim
tu tîpa bîst û neha be
ji ebcedya min

7
ku li cem gulê
weşan xanek û weşan gerek heba
dîwanek helbestî wê
derxist

8
daxwaza helbesvan
ku bibe çûk
lê çûk naxwaze
helbesvan be
ji bo rêjîma erebî

wî nake qefesê

....

*****

Unsî Elhac

1
ne di gerdûna mezin de
lê di mejiyê xwe ê bicûk de
windaye

2
ji şayik bûna derewan
dihilin

3
bi guhdariyê
em di bînin

4
dest kûrtire....ji dev

5
gotina te
dûr bûna ji dengê wê tê

6
hizkirin kwîraniye
ji ber wilo di bîne
tiştê ku ê bi cav nabînin

7
ey gula sor
a bi dilê sipî

wek mirinê
8
ronahî dernaxe
lê vedişêre

.....

*****

Sûad Elsebah

1
şeva çû bû
min xewnek dît .. ku ez bûm sinbil
di çolên sînga te de
tirsiyam xewnê ji ter bêjim
ji bo tu min bebe cem nangehê
bajar

û min neke nanekî gerim
tu min buxwe

2
şeva çû bû min xewnek dît
ku ez bûm masiyek
di ava zelal a çavê te de
avjenî fikir
tirsiyam xewnê ji ter bêjim
ji bo tu mijanekê çavê xwe
li min negre

û tu min bifetisîne

3

şeva çû bû min xewnek dît

ku ez helbestek bûm

di bêrîkek te de veşartîye

tirsiyam xewnê ji ter bêjim

ji bo ku tu min nede

weşanxanekî

û tu min qebhet neke

4

şeva çû bû min xewnek dît

ku ez ramidandî bûm

li bin darê evîna te

û tu şîrê çûka di de min

tirsiyam ji ter bêjim tiştê

min dît

ji bo tu nekene bi ramanên min

û tu sindoqa xewnên min neşkîne

.....

*****

Hate belavkirin di malpera Newroz de di dîroka 24 Êlûn a 2009 an

www.yek-dem.com

info@yek-dem.com